

Buvusių karinių objektų Klaipėdos pajūryje pritaikymo

Galimybių studija

V dalis: Pasiūlymai pritaikymui

Užsakovas: Klaipėdos miesto savivaldybės administracija

Rengėjai: VšĮ „NPR“

2008 m.

Vilnius

Užsakovas: Klaipėdos miesto savivaldybės administracija

Darbo pavadinimas: „Buvusių karinių objektų Klaipėdos pajūryje pritaikymo galimybių studija“

Sutarties pavadinimas: Buvusių karinių objektų Klaipėdos pajūryje pritaikymo galimybių studijos parengimas (kitos paslaugos)

Sutarties sudarymo data: 2007 balandžio 20d.

Sutarties numeris: J4-375

Darbo objektas: Buvusių karinių objektų Klaipėdos pajūryje pritaikymo galimybių studija:
I. Dalis. Esamos būklės analizė
II. dalis. Apklauskos organizavimas
III. dalis. Seminaro (konferencijos organizavimas)
IV. dalis. Grafinė galimybių studijos dalis
V. dalis. Pasiūlymų pritaikymui dalis

1. Turinys	
2. Įvadas	4
3. Trumpa esamos situacijos kaimyninėse savivaldybėse analizė	5
3.1 Palangos miesto savivaldybė	5
3.1 Neringos miesto savivaldybė	6
3.2 Klaipėdos rajono savivaldybė	7
3.3 Kuršių nerijos nacionalinis parkas	7
3.4 Pajūrio regioninis parkas	8
4. Pasiūlymai dėl bendros buvusių karinių objektų pritaikymo strategijos.....	10
5. Priedas Nr.1.....	14
6. Priedas Nr.2	18

2. Įvadas

Šios darbo dalies tikslas – pateikti pasiūlymus Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybėms dėl bendros buvusių karinių objektų pritaikymo strategijos pagal 2005 m. balandžio 29d. sutartį “QUATTRO”. Šios galimybių studijos rengimo III etapo “Konferencijos / seminaro organizavimas” techninėje užduotyje reikalaujama atsižvelgti į konferencijos dalyvių pasiūlymus rengiant galutinius galimybių studijos pasiūlymus.

Rengiant šią galimybių studijos dalį buvo:

- Išanalizuoti Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybių strateginiai ir kiti plėtros planai
- Vyko susirašinėjimas su Palangos, Neringos ir Klaipėdos rajonų savivaldybėmis dėl informacijos apie jų teritorijose esančius buvusius karinius objektus ir jų tvarkymo planus
- Vyko susitikimai su Pajūrio regioninio parko ir Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijų atstovais, nes dalis buvusių karinių objektų patenka į šias saugomas teritorijas
- Konferencijos, surengtos šios galimybių studijos rengimo III etape metu, buvo užfiksuoti konferencijos dalyvių pasiūlymai dėl pritaikymo ir jie naudojami formuluojant galutinius galimybių studijos pasiūlymus.
- Rengiant pasiūlymus dėl bendros buvusių karinių objektų pritaikymo strategijos, atsižvelgiama į ankstesnėse šios galimybių studijos dalyse pateiktus pritaikymo pasiūlymus Klaipėdos miesto savivaldybės teritorijose esantiems buvusiems kariniams objektams.

3. Trumpa esamos situacijos kaimyninėse savivaldybėse analizė

Rengiant „Buvusių karinių objektų Klaipėdos pajūryje pritaikymo“ galimybių studijos dalį „Esamos būklės analizė“ reikėjo išsiaiškinti išlikusių buvusių karinių objektų kiekį. Todėl 2007 metų gegužės mėn. buvo kreiptasi į Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybes „Dėl informacijos apie buvusius karinius objektus suteikimo“. Visoms savivaldybėms buvo išsiųsti raštai su prašymu suteikti informaciją apie savivaldybės teritorijoje išlikusius buvusius karinius objektus ir apie su šiais objektais susijusius planus, teritorijų planavimo dokumentus ir kitą informaciją.

Rengiant galimybių studiją buvo išnagrinėti Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybių strateginiai, bendrieji bei plėtros planai.

Kaip aprašyta galimybių studijos dalyje „Esamos situacijos analizė“, sovietmečio karinių objektų Klaipėdos mieste ir jo apylinkėse buvo 29 kariniai objektai, Palangos miesto teritorijoje buvo 9 kariniai objektai (didžiausią dalį užėmė Nemirsetos poligonas), Kuršių Nerijoje buvo 9 nedideli kariniai objektai, Klaipėdos rajone buvo 16 karinių objektų¹. Ne visi buvę kariniai objektai Klaipėdos, Palangos, Neringos miestuose bei Klaipėdos rajone buvo oficialiai perimti iš Rusijos Federacijos.

Apie senesnius karinius objektus (ypač II pasaulinio karo vokiečių karinius objektus, nes Klaipėdos miesto teritorijoje būtent šio laikotarpio kariniai objektai nagrinėjami) informacijos taip pat buvo ieškoma Kultūros vertybių registre.

3.1 *Palangos miesto savivaldybė*

Nei Palangos miesto plėtros iki 2015 m. strateginiame plane (patvirtintas Palangos miesto savivaldybės tarybos 2004 04 01 sprendimu Nr. 34), nei Palangos miesto savivaldybės tarybos (2007 m. vasario 8 d. sprendimas Nr. T2-8) patvirtintame prioritetinių projektų sąrašė 2007 – 2009 metams Palangoje esantys kariniai objektai bei jų tvarkymas ir pritaikymas viešoms reikmėms neminimas.

Palangos miesto savivaldybės administracijos direktorius V. Kuznecovas į 2007-05-16 raštą Nr. 450, atsakė 2007-05-23 raštu Nr. (4.30)-D3-1618. Rašte informuojama, kad Palangos miesto savivaldybė rengs detalų planą buvusiam kariniame objekte Liepojos pl. 10, Palangoje.

---

¹ Šaltinis: S. Baubinas, J. Taminskas. Karinė gamtonauda Lietuvoje sovietmečiu: ekologinės pasekmės. Vilnius, 1997-1998.

Buvusio karinio objekto Liepojos pl. 10 teritorijos detalusis planas 2008 sausio mėnesį dar nebuvo pradėtas rengti. Planuojama šią teritoriją panaudoti infrastruktūrai (šaltinis – pokalbis telefonu su Palangos m. savivaldybės administracijos verslo ir turto skyriaus vedėja Zoja Strikaitienė).

Prie buvusių karinių objektų galbūt būtų galima priskirti Nemirsetos laivų gelbėjimo stotį. Duomenys iš Kultūros vertybių registro apie šį objektą pateikiami priede.

3.1 Neringos miesto savivaldybė

Neringos savivaldybės ir jos dalių bendrajame plane² Raidos koncepcijos (1 tomas) Teritorijos vystymo strategijos (A) Teritorijos vystymo tikslų kultūros paveldo skyriuje vienas iš dvylikos svarbiausių uždavinių – Alksnynės militarinio palikimo ekspozicijų įrengimas. Neringos savivaldybės strateginiame plėtros plane 2007 – 2013 m. (patvirtinto Neringos savivaldybės tarybos 2007 09 05 sprendimu Nr. T1 – 132) kariniai objektai bei jų tvarkymas ir pritaikymas viešoms reikmėms neminimas.

Į 2007-05-16 raštą Nr. 453 Neringos savivaldybės administracijos direktorius A. Vyšniauskas atsakė 2007-05-29 raštu Nr. (4.16) V15-1257. Rašte pateikiama informacija apie išlikusius karinius objektus Neringos savivaldybėje. Taip pat pridėtas lapas, kuriame pateikiamas išrašas iš kultūros paveldo objektų sąrašo.

Kultūros paveldo registre yra įregistruotas vienas buvęs karinis objektas, kuri sudaro 5 statiniai:

30540	G517K	Gynybinių statinių kompleksas	Alksnynės viensėdžio r. Dalis, Kuršių nerijos nacionalinis parkas	Viešam pažinimui ir naudojimui
30541	G517K1	Baterija	-	-
30542	G517K2	Arsenalas	-	-
30543	G517K3	Vadavietė	-	-
30544	G517K4	Šiaurės zenitinio pabūklo platforma	-	-

² Šaltinis: Neringos savivaldybės ir jos dalių bendrasis planas (2007)

30545	G517K5	Pietų zenitinio pabūklo platforma	-	-
-------	--------	-----------------------------------	---	---

Priede pateikiame išrašą iš Kultūros vertybių registro duomenų bazės.

VĮ „Registru centras“ duomenų bazėse šių statinių nėra, todėl manome, kad nuosavybės teisės į šį objektą nėra įregistruotos

3.2 Klaipėdos rajono savivaldybė

Klaipėdos rajono savivaldybės bendrajame plane (patvirtinto Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos 2005 12 29 sprendimu Nr. T11 – 405) Urbanistinės dalies sprendiniuose 8 (Dalyvauti rengiant teritorinio planavimo dokumentus turistinio maršruto Kaliningradas – Klaipėda – Baltijos jūros pakrantė realizavimui, žemės ir komunikacinių rezervavimui) 2 punkte numatoma parengti buvusių karinių objektų pakrantėse galimybių studijas ir detaliuosius planus. O Urbanistinės dalies sprendinių 27 punkte numatoma, kad vykdant „Quattro“ sutartį būtina bendrai planuoti kultūros paveldo, buvusių karinių objektų konversiją, kartu ruošti galimybių studijas, detaliuosius planus. O Klaipėdos rajono plėtros strateginiame plane 2004 – 2012 m. (patvirtinto Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos 2003 11 27) karinių objektų tvarkymas ir pritaikymas viešoms reikmėms neminimas.

Klaipėdos rajono savivaldybės administracijos direktorius Č. Banevičius į 2007-05-16 raštą Nr. 452 atsakė 2007-05-22 raštu Nr. (5.1.33)-A5-1704. Rašte informuojama, kad Klaipėdos rajono savivaldybės teritorijoje, Pajūrio regioniniame parke, palei Minijos pakrantę ties Utriais – Žvelsenais bei ties Endriejavu yra išlikę II pasaulinio karo vokiečių gynybiniai įtvirtinimai, kuriuos būtų galima pritaikyti turizmo reikmėms.

Kultūros vertybių registre apie buvusias karinius objektus Klaipėdos rajono savivaldybės teritorijoje pateikiami duomenys apie Kukuliškių kaime esančią bateriją (pažymėta Klaipėdos miesto bendrajame plane kaip objektas E).

Duomenų apie Utrių – Žvelsenų objektus kultūros vertybių registro duomenų bazėse nėra.

3.3 Kuršių nerijos nacionalinis parkas

Į Kuršių nerijos nacionalinio parko (KNNP) teritoriją patenka 4 galimybių studijoje analizuojami kariniai objektai. Karinių objektų teritorija yra Klaipėdos miesto teritorijai priskiriama Kuršių

nerijos nacionalinio parko dalis kuri, vadovaujantis LR saugomų teritorijų įstatymo pakeitimo įstatymu (Žin., 2001, Nr. 108-3902) yra priskiriama kompleksinėms saugomos teritorijoms. KNNP teritorijoje taip pat yra Neringos savivaldybės teritorijai priskiriamas Alksnynės buvęs karinis objektas.

2007 m. parengtas Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planas. (Derinimo tarp žinybų stadijoje). Pagal šį planą objektai patenka į miškų ūkio paskirties žemės **M(S)Ri** –intensyvaus pritaikymo (kopų parkų) miškų – smėlynų kraštovaizdžio tvarkymo zoną. Taip pat patenka į miško parko centrinį potipį, apimantį nerijos dalį tarp gyvenamosios vietovės ir plažo – Smiltynės miško parkas. KNNP kultūros paveldo apsaugos kryptys ir priemonės: pažinimas, sklaida.

Kuršių nerijos nacionalinio parko nuostatuose numatyta, kad Nacionalinis parkas yra tvarkomas pagal Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemą, o objektai yra tvarkomi pagal miškotvarkos, žemėtvarkos, vandentvarkos, rekreacijos, kelių, inžinerinių komunikacijų ir kitus specialiojo planavimo dokumentus arba saugomų teritorijų strateginio planavimo dokumentus (objektams, esantiems ne gyvenvietėse). Nacionalinio parko strateginiuose tiksluose tarpe kitų yra numatyta atkurti pažeistus gamtos kompleksus ir objektus bei plėtoti pažintinį turizmą.

3.4 Pajūrio regioninis parkas

Pajūrio regioninio parko (PRP) direkcija užsiima ne tik aplinkosaugos ir gamtosaugos problemomis. Pagal PRP nuostatus direkcijai priskirta vykdyti švietėjišką ir kultūrinę veiklą, prižiūrėti gamtos ir kultūros paveldą parko teritorijoje, sudaryti sąlygas pažintinio turizmo plėtrai bei parengti teritorijas poilsiui. Taip pat direkcijai priskirta siekti atkurti pažeistus ar sunaikintus gamtos, kultūros objektus ar kompleksus.

Pajūrio regioniniame parke yra išlikusi Girulių II Pasaulinio karo vokiečių baterija. Buvęs karinis objektas yra Kukulišių kaime, Klaipėdos rajone.

Girulių II Pasaulinio karo vokiečių bateriją patikėjimo teise valdo Pajūrio parko direkcija. Ji yra įvykdžiusi keletą projektų, kurių metu objektai buvo išvalyti, iki vieno jų pristata elektra. 2006 metais Pajūrio regioninio parko direkcija pateikė paraišką ES struktūrinių fondų paramai gauti projektui „Kultūros paveldo objektų Kukuliškėse pritaikymas viešoms turizmo reikmėms, sukuriant multifunkcinį pajūrio rekreacinį centrą „Juodoji tvirtovė“. Pagrindiniai projekto tikslai:

- Pritaikyti II pasaulinio karo įtvirtinimus Kukuliškių kaime viešojo turizmo reikmėms, siekiant pritraukti kuo daugiau turistų iš Lietuvos bei užsienio;
- Įsteigti minėtoje teritorijoje unikalų turizmo traukos centrą, sukuriant kuo įvairesnes poilsio galimybes Lietuvos pajūrio kaimiškoje teritorijoje bei pasiūlant turizmo paslaugų vartotojams naujas paslaugas, derinant jas su tipinėmis svetingumo paslaugomis.
- Sudaryti sąlygas privačioms investicijoms Lietuvos pajūryje bei kurti šios teritorijos, kaip išskirtinio ir įdomaus rekreacinio regiono, įvaizdį.

Igyvendinant projektą turėjo būti sukurta nauja turistų traukos vieta. Taip pat turėjo būti sukurta dokumentacija, reikalinga teritorijos bei kultūros paveldo objekto tolimesnei rekreacinei veiklai. II pasaulinio karo įtvirtinimuose Kukuliškių kaime turėjo būti įkurtas multifunkcinis rekreacinis centras „Juodoji tvirtovė“, o infrastruktūra ir aplinka pritaikyta kokybiškam turistų aptarnavimui.

Pateikus paraišką VŠĮ „Lietuvos verslo paramos agentūra“ 2007-01-26 raštu Nr. R4-575(1.10) informavo Pajūrio regioninio parko direkciją, kad projektas „Kultūros paveldo objektų Kukuliškėse pritaikymas viešoms turizmo reikmėms, sukuriant multifunkcinį pajūrio rekreacinį centrą „Juodoji tvirtovė“ įtraukiamas į rezervinį projektų sąrašą.

4. Pasiūlymai dėl bendros buvusių karinių objektų pritaikymo strategijos

Šioje dalyje pateikiami pasiūlymai Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybėms dėl bendros buvusių karinių objektų pritaikymo strategijos pagal 2005 m. balandžio 29 d. bendradarbiavimo sutartį „QUATTRO“.

Bendradarbiavimo sutartyje dėl Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono plėtros strategijos „QUATTRO“ parengimo ir įgyvendinimo bendrojoje dalyje rašoma, kad Pajūrio regiono miestai ir jų apylinkės sparčiai keičiasi: gyventojai persikelia į priemiesčius, statomi komerciniai pramogų centrai. Urbanizacija skatina miesto ribų nykimą, tačiau tai nereiškia, kad pagrindinės regiono verslo šakos – turizmo – infrastruktūros kokybė auga. Inžinierinė, socialinė, transporto ir turistinė – rekreacinė infrastruktūra pajūrio ruože nėra tinkamai išplėtotą. Ekonominio potencialo koncentracija miestų centruose lemia neigiamų pasekmių atsiradimą: didėja transporto koncentracija ir aplinkos tarša, vyksta neplanuoti socialinės struktūros pokyčiai. Žemės reforma ir jos gražinimo procesai iškelia naujas problemas, bandant subalansuoti plėtrą. Įgyvendinant miestų ar rajonų plėtrą iškyla būtinybė glaudžiau derinti veiksmus tarp atskirų savivaldybių ir įgyvendinti bendrus įvairaus pobūdžio infrastruktūros projektus.

Bendradarbiavimo sutartyje sutarties šalys yra Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybės, kurios savanoriškai bendradarbiaudamos bando sukurti ir įgyvendinti sėkmingą bendros ir suderintos plėtros strategiją. Bendrais projektais, orientuotais į bendros infrastruktūros gerinimą, siekiama skatinti naujus plėtros postūmius, maksimaliai naudojant išteklius.

Bendradarbiavimo sutartyje dėl Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybių plėtros strategijos „QUATTRO“ parengimo ir įgyvendinimo tiksluose ir uždaviniuose yra įvardinama, kad visos savivaldybės savo veiksmams siekia visų pirma derinti savo veiksmus planuojant infrastruktūrą ir rengiant bendrus projektus. Pagrindinės šios srities kryptys: transportas, poilsio infrastruktūra, kultūrinis bendradarbiavimas, rinkodara bei kitos sritys.

Siekiant sutvarkyti buvusius karinius objektus Lietuvos pajūryje pirmiausiai reikėtų, kad Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybės, o taip pat ir Pajūrio regioninis bei Kuršių nerijos nacionalinis parkai glaudžiai bendradarbiautų. Tai padėtų greičiau ir efektyviau išspręsti buvusių karinių objektų sutvarkymo ir pritaikymo problemas.

2008-01-17d. Klaipėdos savivaldybėje buvo surengtas seminaras (konferencija). Seminaro (konferencijos) metu buvo pristatytas rengiamas projektas. Seminaro (konferencijos) diskusijų metu tarptautinių projektų įgyvendinimo patirtimi pritaikant buvusius karinius objektus pasidalijo VDU Karo istorijos centro direktorius Dr. Valdas Rakutis ir VšĮ „Karo paveldo centras“ direktorius Vladimir Orlov. Karinio paveldo specialistų nuomone yra 3 pagrindiniai etapai buvusių karinių objektų tvarkyme:

- Identifikavimas ir inventorizacija (rezultate – objektas įtraukiamas į kultūros paveldo registrą)
- Moksliniai tyrimai – jų rezultate sukuriama informacija, kuri gali būti naudojama turistų srautų pritraukimui, sukuria prielaidas susidomėjimui objektais. Naudojant mokslinių tyrimų duomenis, galima pritraukti įvairiomis sritimis besidominčius žmones (pavyzdžiui, karinė technika, betonavimo technologija, žmonių, susijusių su konkrečiu objektu, istorijos).
- Regeneracija – tvarkymas ir įtraukimas į kultūrinę – turistinę funkciją.

Atsižvelgiant į aukščiau išvardintus etapus ir glaudžiai bendradarbiaujant Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybės, o taip pat ir Pajūrio regioninis bei Kuršių nerijos nacionalinis parkai galėtų kartu atlikti visų karinių objektų, identifikavimą ir inventorizaciją, po to mokslinius tyrimus. Vėliau galėtų vykti objektų regeneracija.

Buvusių karinių objektų esama būklė visose savivaldybėse panaši, jų teisinė situacija taip pat. Iš bendro konteksto išsiskiria tik Girulių (Kukuliškių) objektas, nes yra įregistruotas kultūros vertybių registre ir VĮ „Registrų centras“ Nekilnojamo turto registre.

Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybės, bendradarbiaujant su KNNP ir Pajūrio regioniniu parku, kartu galėtų atlikti šiuos buvusių karinių objektų identifikavimo ir inventorizacijos etapo veiksmus:

- Užsakyti tyrimus dėl buvusių karinių objektų identifikavimo. Klaipėdos miesto savivaldybė buvusius karinius objektus identifikavo bendrojo plano ir šios galimybių studijos rengimo metu. Analogiškas studijas galėtų pasirengti Palangos, Neringos ir Klaipėdos rajono savivaldybės. Įmanoma, kad tiriant visus Lietuvos pajūryje esančius buvusius karinius objektus, atsirastų papildomos informacijos apie Klaipėdos miesto objektus.
- Identifikavus buvusius karinius objektus Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybėse, savivaldybės turėtų inicijuoti:
  - Buvusių karinių objektų kadastrinius matavimus, siekiant objektus įregistruoti kaip nekilnojamo turto vienetus, savivaldybėms priskiriant daiktines teises į juos. Investicijos į buvusių karinių objektų tvarkymą būtų įmanomos tik pripažinus juos nekilnojamo turto vienetais ir įregistravus į juos daiktines teises. VĮ „Registrų centras“ specialistų teigimu, objektas turi būti išlikęs tiek, kad būtų įmanoma atlikti kadastrinius matavimus. Po šio etapo, paaiškėtų buvusių karinių objektų pritaikymo galimybės – kai kuriuos objektus gali būti įmanoma tik pažymėti informaciniais stendais be platesnių pritaikymo galimybių.
  - Buvusių karinių objektų įvertinimą pagal LR Kultūros ministro įsakyme (Nr. ĮV-150, 2005-04-15d.) “Dėl nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo ir atrankos kriterijų aprašo patvirtinimo“ patvirtintus vertinimo ir atrankos kriterijus. Atlikus šį įvertinimą paaiškėtų, kiek karinių objektų būtų galima pripažinti kultūros vertybėmis. Nuo šio veiksmo taip pat labai priklauso objektų pritaikymo galimybės.

Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybės, bendradarbiaujant su KNNP ir Pajūrio regioniniu parku, kartu galėtų atlikti ir buvusių karinių objektų mokslinius tyrimus. Šis etapas galėtų būti atliekamas lygiagrečiai identifikavimo ir inventorizavimo etapui. Nuo mokslinių tyrimų rezultatų taip pat labai priklauso pritaikymo sprendiniai. Būtent mokslinių tyrimų rezultate gaunama informacija, formuojanti objekto patrauklumą tam tikroms turistų grupėms. Remiantis mokslinių tyrimų duomenimis, galima suformuoti turistinius produktus, skirtus besidomintiems technologijomis, istorine dalimi, istorinėmis asmenybėmis ir panašiai.

Atlikus pirmus du etapus, QUATTRO sutarties šalys galėtų kartu pasirengti buvusių karinių objektų pritaikymo strategiją, kurioje būtų:

- Pateikti galutiniai, konkretūs pasiūlymai dėl buvusių karinių objektų sutvarkymo ir pritaikymo
- Įvertintos buvusių karinių objektų pritaikymui reikalingos investicijos (kiekvienam objektui atskirai ir kartu pagal galutiniuose pritaikymo pasiūlymuose suformuluotus maršrutus, turistinius produktus)
- Kiekvieno objekto atveju turi būti įvardinti konkretūs dokumentai, kuriuos reikia parengti prieš objektų sutvarkymą. Priklausomai nuo galutinių pritaikymo pasiūlymų, tai gali būti detalieji ar specialieji planai, techniniai projektai ir kiti dokumentai.

Kitas buvusių karinių objektų tvarkymo etapas: **Regeneracija – tvarkymas ir įtraukimas į kultūrinę – turistinę funkciją.** Šiame etape QUATTRO sutarties šalims siūloma bendrauti tik keičiantis patirtimi, informacija ir kiek įmanoma derinti buvusių karinių objektų tvarkymo laiką, nes panašiu metu įgyvendintas visas, kompleksinis projektas būtų efektyvesnis, patrauklesnis turistams. Apjungti visų savivaldybių visų objektų tvarkymą į vieną projektą nesiūloma dėl šių priežasčių:

- Kai kurie objektai gali būti sutvarkyti anksčiau – pvz., Girulių (Kukulišių), nes skirtingas pasirengimas objektų sutvarkymui.
- Apjungus visų buvusių karinių objektų tvarkymą į vieną projektą, jo vertė gali būti labai didelė ir tai gali apsunkinti paramos lėšų pritraukimą objektų sutvarkymui
- Apjungus visų buvusių karinių objektų tvarkymą į vieną projektą, jo administravimas gali tapti sudėtingas – dėl skirtingų buvusių karinių objektų savininkų, skirtingo pasirengimo lygio.

Bendradarbiaujant Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybėms, Pajūrio regioniniam parkui bei KNNP, galėtų būti sukurti tokie nauji turizmo produktai:

- Teminiai turizmo maršrutai per buvusius karinius objektus. Maršrutų temos priklausytų nuo mokslinių tyrimų etape surinktos medžiagos.

- Teminiai turizmo maršrutai galėtų būti formuojami automobilių, dviračių turizmui, ties kai kuriais objektais panaudojant vandens turizmo, pėsčiųjų turizmo galimybes.
- Teminiai turizmo maršrutai galėtų būti formuojami:
  - Sutvarkant ir pritaikant geriausiai išlikusius buvusių karinių objektų statinius. Kiekviename maršrute ar atskiroje maršruto dalyje turėtų būti bent vienas sutvarkytas buvęs karinis objektas su statiniais, kuriuose galėtų būti ekspozicijos, informacijos turistams pateikimo vietos. Pavyzdžiui, Klaipėdos pajūrio žemyninėje dalyje tai galėtų būti Girulių (Kukuliškių) baterija; Smiltynės dalyje – Alksnynės baterija.
  - Buvę kariniai objektai, kurių neįmanoma sutvarkyti kaip statinių, galėtų būti įtraukti į turizmo maršrutus informacinių priemonių pagalba – pažymėti informaciniais stendais, nuorodomis.
  - Pagal esamą ir planuojamą dviračių bei pėsčiųjų takų tinklą, turėtų būti sutvarkytos ar įrengtos prieigos prie buvusių karinių objektų, kad pagerinti jų pasiekiamumą.

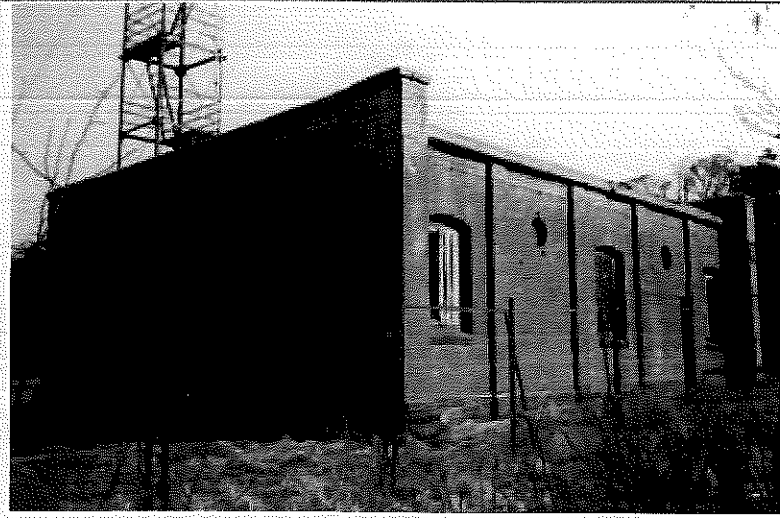
Patirtį buvusių karinių objektų tvarkyme turintys specialistai teigia, kad, siekiant sėkmingai įgyvendinti projektą visų pirma turi būti savivaldybių interesas, turi būti sukurtos ar įvardintos institucijos suinteresuotos šia veikla (įkurti VŠĮ, muziejus ir panašiai), taip pat projekto vystyme turėtų dalyvauti įvairios asociacijos, klubai, draugijos ar žmonės/entuziastai, kurie išjudintų projektą.

Klaipėdos, Palangos, Neringos miestų ir Klaipėdos rajono savivaldybės, bendradarbiaujant su KNNP ir Pajūrio regioniniu parku, kartu galėtų įkurti organizaciją, (ar paskirti vieną iš esamų institucijų) atsakingą už viso projekto vystymą. Šalia tos organizacijos galėtų įsikurti besidominčių specialistų ar entuziastų klubas. Ši institucija būtų atsakinga už bendrą projekto koordinavimą, savivaldybių veiksmų / atliktų darbų koordinavimą, informacijos kaupimą ir panašiai.

Klaipėdoje vykusios konferencijos dalyvių nuomone, dalyvavimas įvairiuose tarptautiniuose projektuose yra naudingas, nes didelė tarptautinė patirtis įsisavinama per trumpą laiką, kontaktuojama su tokio pat pobūdžio objektus turinčiomis užsienio valstybėmis, gaunama finansinė parama. Savivaldybės galėtų ieškoti tarptautinių projektų paramos galimybių. Tačiau „Interreg“ programa neseniai finansavo keletą stambių šios srities projektų. Todėl gali būti sunku rasti užsienio šalyse partnerių bei gauti paramą. ES struktūrinių fondų lėšos viešiesiems kultūros paveldo tvarkymo projektams 2007-2013 m. laikotarpiu skiriamos taikant valstybės projektų planavimo atrankos būdą. Tačiau pirmuosius du tepatus (identifikavimas ir inventorizacija bei moksliniai tyrimai) savivaldybės turėtų pasirengti savo lėšomis, nes dauguma paramos fondų reikalauja statinių ir/ar žemės nuosavybės teises įrodančių dokumentų. Paramos galimybės didesnės tiems objektams, kurie įrašyti į Kultūros vertybių registrą.

5. Priedas Nr.1.

Kultūros vertybių registro duomenys apie Nemirsetos laivų gelbėjimo stotį.

	Nuotraukos Nr:	29936-1
	Siužetas:	Nemirsetos laivų gelbėjimo stotis
	Data:	2003
	Fotografavo:	L. Kavaliauskas

BENDRIEJI DUOMENYS

Objekto identifikatorius MC	29936
Įrašymo data	2005-01-14
Aprašo tipas	S
Registrinis tipas	S
Eil. Nr. registre	1009
Aprašas: (Atskiras/Bendras/Papildomas)	A
Pavadinimas	Laivų gelbėjimo stotis
Vardas	Nemirsetos
Apskritis	Klaipėdos
Savivaldybė	Palangos
Gyvenvietė	Palanga

Situacija	Į v. nuo Klaipėdos-Palangos kelio, Baltijos jūros pakrantė.
Nuosavybės tipas (Valst./Privat.)	V
Plano, tūrių, erdvių apibūdinimas	Statinys stačiakampio plano, 1 aukšto, susideda iš vienos didelės ir kelių vėliau atitvertų patalpų.
Dailės elem., priklausiniai	Nėra.
Kultūrinė vertė	Istorinė, techninė, architektūrinė
Klasifikavimo duomenys	Žr. dosjė.
Pastabos	Vertingi elementai ir dalys: Takas (FF 6, TRP, AP)), statinio tūris, stogo forma, autentiškas p, r. ir v. fasadų architektūrinis sprendimas, fasadų apdaila, medžiagiškumas, langų ir durų autentiškos angos, kapitalinės sienos (AP), (FF 1-5).
Aprašas užildytas (Apžiūr./Neapžiūr.)	A
Aprašo užpildymo šaltiniai	2003 m., 2004 m.
Aprašą užpildė (vardas)	Ona
Aprašą užpildė (pavardė)	Stasiukaitienė
Aprašą užpildė (pareigos)	vyresn. istorikė
Aprašą užpildė (data)	2004-11-25
Pilnai užpildyta	T
Duomenys suvedė	BU
Suvedimo data	2005-01-14
Duomenys koregavo	LP
Paskutinio koregavimo data	2006-01-24

REGISTRACIJOS DUOMENYS

Įrašymo į Registrą data	2004-12-31
Įrašymo į Registrą dokumento Nr.	Į-536
Įrašymo į Registrą dokumentas	KVAD direktoriaus įsakymas
Teritorijos plotas	1000.00
Apsaugos zonos plotas	0.00
Vizual. apsaugos zonos plotas	0.00

SPECIFINIAI STATINIO DUOMENYS

Įrašai, užrašai, memor. lentos	Nėra.
Pamatai	Akmenų mūro.
Perdangos	Gelžbetoninės.
Sienos/Atramos	S
Stogas	Betoninis.
Kitos konstrukcijos	Pokaryje ant betoninio pamato įrengto aukšto metalinio karkaso buvo įtaisytas žibintas (FF-3). Tačiau išliko tik betoninio pamato liekanos (FF-5).
Technologinė įranga	Takas (pokaryje užbetonuotas) link jūros, kuriuo buvo nutempiamos gelbėjimo valtys.
Sienos	Plytų mūro.
Stogas/Paklotas	T
Autorius	Nežinomas.
Pirminė paskirtis	1870-1890 m. Vokietijos gelbėjimo bendrovė pastatė laivų gelbėjimo stotis Nidoje, Juodkrantėje, Koppalyje, Melnragėje ir Nemirsetoje.

	Šiuo metu tokia stotis išlikusi tik Nemirsetoje. Jų paskirtis buvo gelbėti ant pakrantės seklių užplaukusių laivų įgulas
Pastatymo amžius	XIX a. pab.
Datavimo pagrindas (O/S/T/L/P)	P
Datavimo pagrindas plačiau	KVAD Klaipėdos teritorinio padalinio pateikti duomenys.
Susiję asmenybės	su Po II-ojo pasaulinio karo, ant metalinių konstrukcijų įrengus žibintą, statiniai buvo pritaikyti pasienio stebėjimo poreikiams. Pakeistas stogas, pirminis frontonas permūrytas į lygų parapetą.
Apmatavimai	KPC vyresn. inžinierės fotogrametrininkės Marijos Žvirblienės 2004 m. atlikti apmatavimai.
Tyrimai, konservavimai	Po II-ojo pasaulinio karo, ant metalinių konstrukcijų įrengus žibintą, statiniai buvo pritaikyti pasienio stebėjimo poreikiams. Pakeistas stogas, pirminis frontonas permūrytas į lygų parapetą.

6. Priedas Nr.2

Kultūros vertybių registro duomenys apie Alksnynės bateriją.

BENDRIEJI DUOMENYS

Objekto identifikatorius MC	30540
Įrašymo data	2005-06-28
Aprašo tipas	S
Registrinis tipas	G
Eil. Nr. registre	517
Kompleksiškumas	K
Aprašas: (Atskiras/Bendras/Papildomas)	B
Pavadinimas	Gynybinių statinių kompleksas
Apskritis	Klaipėdos
Savivaldybė	Neringos
Gyvenvietė	Neringa
Situacija	Alksnynės viensėdžio r. dalis, Kuršių Nerijos nacionalinis parkas.
Duomenys suvedė	BU
Suvedimo data	2005-06-28

REGISTRACIJOS DUOMENYS

Įrašymo į Registrą data	2005-04-18
Įrašymo į Registrą dokumento Nr.	I-139

Irašymo į Registrą dokumentas	KVAD direktoriaus įsakymas
Teritorijos plotas	154400.00
Apsaugos zonos plotas	0.00
Vizual. apsaugos zonos plotas	0.00